यथा वेण्याम्—दुर्योधनभ्रान्त्या भीमं प्रति 'युधिष्ठिरः—दुरात्मन्, दुर्योधनहतक—' इत्यादि।

संक्षेपो यत्तु संक्षेपादात्मान्यार्थे प्रयुज्यते।

यथा मम चन्द्रकलायाम्—'राजा—प्रिये,

अङ्गानि खेदयसि किं शिरीषकुसुमपरिपेलवानि मुधा।

(आत्मानं निर्दिश्य।)

अयमीहितकुसुमानां संपादयिता तवास्ति दासजनः॥'

गुणानां कीर्तनं यत्तु तदेव गुणकीर्तनम्॥ १९२॥

यथा तत्रैव—

'नेत्रे खञ्जनगञ्जने सरसिजप्रत्यर्थि—' इत्यादि (११० पृ.)।

स लेशो भण्यते वाक्यं यत्सादृश्यपुरःसरम्।

यथा वेण्याम्—'राजा—

हते जरति गाङ्गेये पुरस्कृत्य शिखण्डिनम्।

या श्लाघा पाण्डुपुत्राणां सैवास्माकं भविष्यति॥'

मनोरथस्त्वभिप्रायस्योक्तिर्भङ्ग्यन्तरेण यत्॥ १९३॥

यथा—

'रतिकेलिकलः किंचिदेष मन्मथमन्थरः।

पश्य सुभ्रु! समालम्भात्कादम्बश्चुम्बति प्रियाम्॥'

विशेषार्थोहविस्तारोऽनुक्तसिद्धिरुदीर्यते।

सादृश्यजनितभ्रमात्। 'अनुभूतस्य' इति पाठे सादृश्यादनुभूतस्य भ्रमविषयस्येत्यर्थः। **संक्षेपात्** अविशेषात्। **अन्यार्थे** अर्थान्तरस्थाने। **प्रयुज्यते** निर्दिश्यते॥ **अयमिति**। अत्रायमित्यनेन आत्मा अन्यो वेति न विशेषकथनम्। अत एवार्थान्तरस्थाने आत्मनः प्रयोगः॥ **सादृश्यपुरःसरं** सादृश्यतात्पर्यकम्॥ **गाङ्गेये** भीष्मे। **सैवेति** तत्तुल्यश्लाघायां तात्पर्यम्। यथा वृद्धस्य छलेन श्लाघानुपयुक्ता तथा अस्माकमपि बालकस्यैकाकिनोऽभिमन्योर्बहुभिर्हनने भविष्यतीति भावः॥ **उक्तिर्ज्ञापनम्**। **भङ्ग्यन्तरेण**। सदृशदर्शनादिना॥ **रतिकेलिं** कलयति सः। यद्वा रत्यै केलिकला यस्य सः। **समालम्भादादराधिक्यात्**। **कादम्बः** कलहंसः। अत्र प्रियायै कादम्बस्य प्रियाचुम्बनं दर्शयता नायकेन स्वस्य प्रियाचुम्बनाभिप्रायः सूचितः॥ **विशेषेति**। रूपलावण्यातिशयज्ञापनं विशेषः तस्मै प्रयोजनं विशेषार्थः।

---

१. 'प्रतिसंक्षेपात्' क-ख. २. 'समाश्वस्तां' घ. ३. 'विशेषार्थोहः प्रस्तावे' क-ख-घ.